

Katolik Kilisesi'nin Modern Dünyaya Uyumunu: II. Vatikan Konsili ve Katoliklerin Yaklaşımı

Doç. Dr. İsmail TAŞPINAR*

Özet

Protestanlığın ortaya çıkışına neden olan ve Reform'un yapılmasını hazırlayan olaylar, aynı zamanda Katolik Kilisesi'nin kendi içinden de bazı eleştirilerin seslendirilmesine zemin hazırlamıştır. 16.yy.'da başlayan Hümanizm, Rönesans ve Reform hareketlerinin sonuçlarından Katolik Kilisesi de etkilenmiştir. Bunun sonucunda Katolik Kilisesi kendi içinde bazı konuların tartışılmasını ve Trento Konsili'ni (1545-1563) toplama kararı almıştır. Ancak, bu 'otoriter ve tepkisel' tedbirler Kilise'nin kendi mensuplarından daha da uzaklaşmasına neden olmuştur. Katolik Kilisesi tarihinde, Kilise'nin kendini 'modern gelişmelere ayak uydurması' ve hem doktrin hem de teşkilat yapısı bakımından 'güncellenmesini sağlaması' anlamına gelen Aggiornamento yapma ihtiyacını hissettiği ikinci önemli 'reform' çalışmaları ise, şüphesiz II. Vatikan Konsili ile olmuştur. Araştırmada Katolik Kilisesi'ndeki bu değişimler ve Katoliklerin buna tepkisi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: II. Vatikan Konsili, Katolik Kilisesi, Modernizm, Aggiornamento, Konsiller.

Abstract

The events that cause the emergence of Protestantism and prepare the execution of the Reformation form a basis of some criticism within the Catholic Church at the same time. Catholic Church also effected from Humanism which begin in the 16th century, Renaissance and Reform. As a result, Catholic Church decided to discuss some topics and to gather the council of the Trento (1545-1563). But the authoritative and reactional precautions resulted alienation of the Church's own members. In the Church history, II. Vatican council made the huge changing in the field of the reconciliation of the church with the modernism which is called "Aggiornamento". This study examines these changes of the Church and its reception by the catholics.

Key Words: II. Vatican Council, Catholic Church, Modernism, Aggiornamento, Councils.

Giriş

Hıristiyanlık tarihinde 'Reform' kelimesi, genellikle Luther'in Katolik Kilisesi'ni eleştirmesi ve Protestanlık mezhebinin ortaya çıkışı ile dile getirilen bir kavram olmuştur. Oysa, söz konusu Protestanlığın ortaya çıkışına neden olan ve Reform'un yapılmasını hazırlayan olaylar, aynı zamanda Katolik Kilisesi'nin kendi içinden de bazı eleştirilerin seslendirilmesine zemin hazırlamıştır. Zira, 16.yy.'ın başından itibaren Avrupa kültür hayatını derinden etkileyen Hümanizm hareketi ve Rönesans gibi kültürel ve Reform gibi dini gelişim ve değişimlerin sonuçlarından Katolik Kilisesi uzak kalamazdı. Bunun sonucunda, her ne kadar eski geleneksel yapının kuvvetlenerek devamı sonucunu doğurmuşsa da, bu

* Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

dönemde Katolik Kilisesi kendi içinde bazı konuların tartışılmasını ve merkezi idareyi güçlendirecek yeni tedbirlerin alınmasını sağlayacak Trento Konsili'ni (1545-1563) toplama kararı almıştır.¹ Ancak, bu 'otoriter ve tepkisel' tedbirler Kilise'nin kendi mensuplarından daha da uzaklaşmasına neden olmuştur. Katolik Kilisesi tarihinde, Kilise'nin kendini 'yeni gelişmelere ayak uydurması' ve hem doktrin hem de teşkilat yapısı bakımından 'güncellenmesini sağlaması' anlamına gelen *Aggiornamento* yapma ihtiyacını hissettiği ikinci önemli 'reform' çalışmaları ise, şüphesiz II. Vatikan Konsili ile olmuştur. Katolik Kilisesi'nin hiyerarşisinin, kurumlarının ve dogmalarının çağın gerekleri ve gerçekleri göz önünde bulundularak 'yeniden düzenlendiği' bu konsil, şüphesiz Trento Konsili'nden daha önemli ve kalıcı değişikliklerin gerçekleştirilmesine neden olmuştur.

Araştırmanın Birinci Kısımında, II. Vatikan Konsili'nin düzenlenmesini gerekli kılan şartlar ve 'modern gelişmeler' belli başlıklar altında ele alınacaktır. İkinci Kısımda ise, II. Vatikan Konsili'nde alınan kararlar ve Katolikler içinden bu kararlara yönelik yapılan eleştiriler üzerinde durulacaktır. Araştırmanın sonunda, söz konusu Kısımlar'da ele alınan konuların değerlendirilmesi yapılacaktır.

I. II. Vatikan Konsilinin Toplanma Sebepleri

1870'de toplanan I. Vatikan Konsili ile birlikte 'Papa'nın yanılmazlığı' (*infallibilité*) dogmatik kararı² alındıktan sonra, yeni bir konsilin toplanması uzak bir ihtimal olarak görülüyordu.³ Ancak, modern hayatın gerçeklerinin Kilise mensubu hıristiyanları zor durumda bırakması ve hıristiyan dünyasının içinde bulunduğu parçalanmışlığın inananlar arasında sebep olduğu rahatsızlık yeni bir konsilin toplanmasını gerekli kılan sebeplerin başında gelmekte idi. Nitekim, Papa XXIII. Jean'ın, papa olarak seçilmesinden üç ay sonra, Aziz Pavlus Bazilika'sında (*Saint Paul Hors les Murs*) 25 Ocak 1959'da 'sadece hıristiyan toplumun manevi ihtiyaçlarını karşılamak için değil, aynı zamanda herkesin beklentisi olan Kilise'den ayrılan cemaatlerin tekrar birleşmesini sağlamak için' bir genel konsilin toplanacağı kararını ilan etmesi yeni bir dönemin başladığının ilk işareti olarak kabul

¹ Trento Konsili'nin Katolik Kilisesi ve konsiller tarihindeki yeri ve önemi ile ilgili bkz.: A. Michel, 'Concile de Trente', *Dictionnaire de la Théologie Catholique*, Paris 1946, c.15, s.1414-1508; A. Tallon, 'Concile de Trente', *Catholicisme Hier, Aujourd'hui, Demain*, c. 15, s. 289-303, Paris 1997.

² Bkz.: I. Vatikan Konsili'nin 18 Temmuz 1870 tarihli *Pastor Aeternus* kararı.

³ Gerçekten, bu karardan sonra Papa'nın konsil toplamak yerine 'piskoposlarla istişare' ederek meselelere çözüm bulacağı, hatta konsiller devrinin kapandığı yönünde düşünceler yaygınlaşmaya başlamıştı. Nitekim, Papa XII. Pie, Hz. Meryem'in 'göğe yükselişi' (*dogme de l'assomption de la Vierge Marie*) dogmasını bu şekilde ilan etmiştir. Geniş bilgi için bkz.: Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 101.

edilmiştir.⁴ Konsilin toplanma gerekçelerinde belirtilenlerden hareketle, söz konusu konsil 'Kilise'nin kendini zamanın icaplarına uygun olarak güncellemesi' anlamında 'aggiornamento' olarak da anılmaktadır.⁵

Gerçekten, 1870 yılında toplanan I. Vatikan Konsili'nden sonra genel olarak dünyada ve özellikle de Avrupa'da birçok önemli değişiklik yaşanmıştır. I. ve II. Dünya Savaşları'nın yaşanması ile birlikte Avrupa'nın siyasi ve sosyal yapısındaki değişiklikler, komünist sistemin başta Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa ülkeleri, Çin ve Güney-Doğu Asya ülkelerinde yerleşmesi, kolonyalizmin boyunduruğundan kurtulan yeni devletlerin ortaya çıkışı, Birleşmiş Milletler'in kurulması, insan haklarına dair kültürün yaygınlaşması, hızlı ekonomik büyümelerin gerçekleşmesi, demokrasi ve özgürlük taleplerinin artması, dünyanın birbirine rakip çift kutuplu bloklasmaya gitmesi ve Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin dünya siyaset sahnesine katılması gibi olağanüstü gelişmeler, yeni bir dünya düzeninin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Küresel ölçekte gerçekleşen bu gelişmelere şüphesiz Kilise kayıtsız kalamazdı.⁶

Bu siyasi ve sosyal değişikliklerin yanında, hıristiyanlığın kendi içinde de önemli gelişmeler yaşanmakta idi. Mesela; Kilise'nin kendi içindeki bazı yeni hareketler ve sorgulamalar; ayinlerin icrası, Kitab-ı Mukaddes, din adamları sınıfının organizasyonu, 'laikler'in Kilise'nin faaliyetlerine katılmaları gibi konularda yeni talepler dile getirmekte idi. Bunların yanında, seküler kültürle münasebet, bilimsel ve teknolojik (özellikle de tıbbi) gelişmeler sonucunda ortaya çıkan yeni problemler, ahlaki tefessüh, yeni felsefi açıklamalar,⁷ protestanların öncülüğünde gelişen ökümenik hareket gibi yeni gelişmeler Kilise'nin en çok tartıştığı gündem maddelerini teşkil etmekte idi. İşte, bütün bu gelişmeler, Katolik Kilisesi'nin kendi içerisinde ciddi kararlar almasını gerektirmiştir.⁸

Papa XXIII. Jean'ın 1959'da ilan ettiği söz konusu karardan hemen sonra,

⁴ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, Paris 1993, c.1, s. 355.

⁵ 'Aggiornamento' kavramı, Papa 23. Jean'ın II. Vatikan Konsili için kullandığı bir ifade olarak meşhur olmuştur. Papa, söz konusu ifadeyi özellikle hıristiyanların 'kendi dillerinde ayin yapma yetkisini veren' *Sacrosanctum Concilium* adlı Konsil yasası için kullanmıştır. Detaylı bilgi için bkz.: Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, Paris 1993, c.1, s. 356.

⁶ Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 102.

⁷ Mesela; aynı zamanda bir cizvit din adamı olan Theilhard de Chardin'in evrim teorisi ve iman-bilim arasındaki uyumlu ilişki ile ilgili yeni felsefi izahlarının Kilise içinde sebep olduğu tartışmalar buna örnek olarak zikredilebilir. Konu ile ilgili bkz.: R. Winling, 'Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)', *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 374.

⁸ Genelde Hıristiyanlığın özelde ise katolik Kilisesi'nin modernite paradigması ile yüz yüze gelişinin dini, sosyal ve siyasi sonuçları ile ilgili geniş bir değerlendirme için bkz.: Hans Küng, *Le Christianisme*, çev.: Joseph Feisthauer, Paris 1999, s.873-1055; Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 102.

dünyanın çeşitli ülkelerine yayılmış olan 2593 piskopos ve din adamı, 156 tarikat reisi ve 62 üniversite ile irtibata geçilmiş ve kendilerinden konsilde hangi konuların ele alınması gerektiğine dair görüş bildirmeleri istenmiştir ve konuyla ilgili 2109 cevap alınmıştır. 5 Haziran 1960'da, konuların değerlendirilip rapor haline getirilmesi için kardinal Tardini başkanlığında bir merkez komisyon ve o komisyona bağlı hazırlık komisyonları kurulmuştur. Komisyon, teklif edilen konuları 8972 başlık altında toplamıştır.⁹ 25 Aralık 1961'de, Noel bayramında yayınlanan *Humanae salutis* apostolik yasayla ilk defa Konsil'in toplanması için çağrı yapılacaktır. 11 Ekim 1962'de ise, bizzat Papa yapacağı açılışla konsiller tarihinin şüphesiz en önemlilerinden biri olan II. Vatikan Konsili resmen toplanmıştır. Konsil, 4 oturumda gerçekleşmiştir. Başlangıçta 2427 piskopos ile açılış yapılan Konsil'in 7 Aralık 1965'teki son oturumunda 2399 piskopos hazır bulunmuştur.¹⁰

II. Konsilde Alınan Kararlar ve Getirdikleri Yenilikler

II. Vatikan Konsili, Katolik Kilisesi'nin Ortaçağ'dan itibaren sürdürdüğü geleneği değiştiren değil, yeniden ve kökten yorumlayan bir konsil olarak algılanmıştır. Bu nedenle, konsilde Katolik Kilisesi'nin kilise teşkilatının düzeninden bazı dogmatik esaslarına kadar önemli değişiklikler kabul edilmiştir.

A. II. Vatikan Konsili Dokümanları

II. Vatikan Konsilin'de dört yasa (*constitutions*), üç Bildiri (*déclarations*) ve dokuz kararname (*décrets*) olmak üzere 16 doküman yayınlanmıştır. Söz konusu dokümanlar ve içerikleri şu şekildedir:¹¹

1. Yasalar

a. *Dei Verbum Yasası*: 18 Kasım 1965'te kabul edilen bu dogmatik yasa ile, Kilise'nin havariler yoluyla gelen kurtuluş mesajına sahip olduğu vurgulanmış, aynı zamanda kutsal metinlerin söz konusu mesajdan sadır olduğu belirtilmiştir. Bu yasa ile, Katolik Kilisesi geleneğin yanında Kutsal Ruh'un ilhamı ile yazılan

⁹ Söz konusu tekliflerin tamamı daha sonra *Acta et Documenta Concilii Oecumenici Vaticani II* dizisi içerisinde *Acta antepreparatoria* adıyla 15 cilt halinde yayınlanmıştır. Geniş bilgi için bkz.: Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 103.

¹⁰ II. Vatikan Konsili papaları olarak bilinen Papa XXIII. Jean ile Papa VI. Paul'un dönemleri ile ilgili geniş bilgi için bkz.: Yves-Marie Hilaire, *Histoire de la Papauté*, Paris 2003, s. 465-480; Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 106.

¹¹ Araştırmada II. Vatikan Konsili'nde alınan kararlar ve muhtevalarına dair kullanılan kaynaklar için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/index_fr.htm.

Kutsal Kitaba merkezi bir önem verdiğini ifade etmiştir.¹²

b. *Lumen Gentium Yasası*: 21 Kasım 1964'te kabul edilen ve Konsil'in en önemli yasalarından kabul edilen bu yasa ile Katolik Kilisesi, her ne kadar kendisini Petrus'un halefi olarak görse de, kendisine mensup olmayan diğer hıristiyanların da kutsallığa ve hakikate sahip olduklarını kabul edecektir.¹³ Bu yasa, Katolik Kilisesi dogmatik anlayışında önemli bir devrim olarak kabul edilecektir. Nitekim, bu yaklaşım önemli tartışmalara sebebiyet verecektir. Aynı yasada, piskoposlar kurulunun Papa ile birlikte Kilise'ye hizmet ettikleri de vurgulanmıştır.¹⁴

c. *Sacrosanctum Concilium Yasası*: 4 Aralık 1963'te yayınlanan ve ayinlerin icrası meselesinin yeniden tanımlandığı bu yasada, dindaşların ayine katılımının teşviki ele alınmıştır. Bu vesileyle gündeme getirilen ibadet ve ayinlerin dili meselesi sonucunda dindaşların kendi kullandıkları günlük dille ibadet edebilmeleri düzenlemesi kabul edilmiştir.¹⁵ Latince'nin yegane ibadet dili olmasından vazgeçilmesi önemli tartışmalara sebep olmuştur.¹⁶

d. *Gaudium et Spes Yasası*: Kilise'nin modern dünyaya yaklaşımının ve modern şartlarda görevini nasıl tanımladığının ele alındığı önemli bir yasadır. 7 Aralık 1965'te kabul edilen yasa, Konsil kararları arasında heyecanla beklenen ve birçok tartışmalara neden olan bir karar olmuştur. Kilise'nin, insanlığın tamamını ortak kardeşlik paydasında gördüğünün ifade edildiği yasada, mesajının 'belli bir kültüre ait olmadığını' vurgulamış ve mesajının 'her kültüre uygun bir vasıta ile aktarılmasını' benimsemiştir. Aile, ekonomik ve sosyal hayat, fakir milletlerin gelişmesinin bir barış esasına dayalı olarak destklendiği vurgulanmaktadır. Söz konusu yasada, Kilise'nin ateizm ile ilgili görüşlerine de yer verilmektedir.¹⁷

2. Kararnameler

a. *Ad Gentes Kararnamesi*: Kilise'nin modern dünyada misyonerlik faaliyetini nasıl yapacağına dair düzenlemeler içeren bir kararnamedir. Kararname, *Gau-*

¹² İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651118_dei-verbun_fr.html. Ayrıca bkz.: Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, c.1, s. 355-358, Paris 1993, s. 356.

¹³ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, c.1, s. 355-358, Paris 1993, s. 355.

¹⁴ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_fr.html.

¹⁵ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, c.1, s. 355-358, Paris 1993, s. 356.

¹⁶ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_fr.html.

¹⁷ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_cons_19651207_gaudium-et-spes_fr.html.

diuum et Spes adlı yasayı şerh eder mahiyettedir. Buna göre, bütün katolikler buldukları cemiyette hıristiyanlığı yaymakla görevlidirler. Kararname, 2 aralık 1965'te kabul edilmiştir.¹⁸

b. *Presbyterorum Ordinis Kararnamesi: Ad Gentes* adlı kararnameyi tamamlar mahiyette olan ve din adamları sınıfının modern dünyanın gerçekleri karşısında görevlerini düzenleyen bir kararnamedir. Özellikle, insanların hayatlarını Kili-se'ye adamlarındaki sayısal düşüş nedeniyle, yeni din adamlarının Kili-se'ye kazandırılması konusu üzerinde önemle durulmaktadır. Kararname, 7 Aralık 1965'te kabul edilmiştir.¹⁹

c. *Apostolicam Actuositatem Kararnamesi: 18 Kasım 1965'te kabul edilen Kon-sil'in çok önem verdiği bu kararname, din adamı sınıfına mensup olmayan 'laik-ler'in Kili-se'nin misyonundaki yerini düzenlemektedir.*²⁰

d. *Optatam Totius Kararnamesi: Modern dünyadaki gelişmeler göz önünde bu-lundurulurak din adamlarının eğitimi meselesini düzenleyen bir kararnamedir. Eğitim görecek olan seminaristin manevi, entellektüel, felsefi, telojik ve Kitab-ı Mukaddes konularında iyi bir formasyona sahip olması üzerinde durulmaktadır. Kararda, ayrıca, din adamlarının bekarlığı konusuna vurgu yapılmaktadır. Karar-name, 28 Ekim 1965'te kabul edilmiştir.*²¹

e. *Perfectae Caritatis Kararnamesi: Kili-se'ye bağlı tarikatların (ordres) işleyişini yeniden düzenleyen bir kararnamedir. 11 Ekim 1965'te kabul edilen kararname-de, tarikat mensuplarının buldukları bölgedeki piskoposlara bağlılıkları ifade edilmiştir.*²²

f. *Christus Dominus Kararnamesi: İsa Mesih'in temsilcileri olarak cemaatin idaresinden sorumlu piskoposların görevlerini düzenleyen bir kararnamedir. Böylece, Kili-se'nin misyonunu yerine getirmede Papa ile piskoposların birlikteliği vurgulanmıştır. Bu kararname, 28 Ekim 1965'te kabul edilmiştir.*²³

g. *Unitatis Redintegratio Kararnamesi: Katolik olmayan Hıristiyanların durumu*

¹⁸ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_fr.html.

¹⁹ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_presbyterorum-ordinis_fr.html.

²⁰ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_fr.html.

²¹ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_optatam-totius_fr.html.

²² İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_perfectae-caritatis_fr.html.

²³ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_christus-dominus_fr.html.

ve onlarla birleşmeyi öngören ökümenizm meselesini ele alan çok önemli bir kararnamedir. Konsil'in kabul ettiği bu kararlar, o zamana kadar Katolik Kilisesi dışındaki hıristiyanların sapkın kabul edilmesinden vazgeçilmiştir. Kararname, söz konusu hıristiyan cemaatler ile ilgili birleşme faaliyetlerini ve yöntemlerini karara bağlamaktadır. 21 Kasım 1964'te kabul edilen bu kararname, Katolik Kilisesi dogmatik esaslarında önemli bir açılım olarak değerlendirilecektir.²⁴

h. *Orientalium Ecclesiarum Kararnamesi*: Katolik Kilisesi'nin latin ayin usulü dışındaki ayinleri kabul eden (meselâ, bizans ayin usulü gibi) ve havari geleneğini devam ettirenler şeklinde tanımladığı 'Doğu Kiliseleri' ile ilişkilerin ele alındığı kararnamedir. Kararname, 21 Kasım 1964'te kabul edilmiştir.²⁵

i. *Inter Mirifica Kararnamesi*: 4 aralık 1963'te kabul edilen bu kararname, Kilise'nin misyonunu ve cemaati ile birliğini sağlaması görevini yerine getirirken (radyo, televizyon, sinema, basın-yayın, tiyatro ve kamuoyu gibi) yeni iletişim araçlarını kullanması gerektiğini karara bağlamaktadır.²⁶

3. Bildiriler

a. *Gravissimum Educationis Bildirisi*: Katoliklerin din eğitimi düzenleyen bildiridir. 28 Ekim 1965'te kabul edilen bildiriye göre, çocukların din eğitiminden ailelerin sorumlu olduğuna vurgu yapılmakta ve devletin bu konuda otoritesini kullanarak engel çıkarmaması, aksine gerçekleşmesi konusunda yardımcı olması gerektiği belirtilmektedir. Bildiride, Katolik okullarının bu görevi yerine getirmedeki sorumlulukları ile söz konusu okullardan başka eğitim kurumlarında okuyan çocukların da uygun hıristiyanlık eğitimi görmeleri konusunda Kilise'nin görevli olduğu ifade edilmektedir.²⁷

b. *Nostra Aetate Bildirisi*: 16 Ekim 1965'te kabul edilen ve üzerinde en çok tartışılan kararlardan biri olan *Nostra Aetate Bildirisi*, Kilise'nin Hıristiyan olmayanlara yaklaşımını açıklayan önemli bir dokümandır. Özellikle Yahudiler ve Müslümanlar'la ilgili ifadeler, geleneksel tutumu benimseyenler ile yapılan uzun tartışmalar sonucunda kabul edilmiştir.²⁸

²⁴ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_unitatis-redintegratio_fr.html.

²⁵ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19641121_orientalium-ecclesiarum_fr.html.

²⁶ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19631204_inter-mirifica_fr.html.

²⁷ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_gravissimum-educationis_fr.html.

²⁸ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_fr.html.

c. *Dignitatis Humanae* Bildirisi: Konsil kararları arasında en çok tartışılan belgelerden biri de, şüphesiz din özgürlüğü konusunu ele alan bu belgedir. 7 Aralık 1965 tarihinde kabul edilen bildiriye göre, 'herkes hakikati arama, kabul etme ve ona sadık olmakla görevlidir.' Bildiri, 'hakikatin insanlara zorla kabul ettirilmesinin doğru olmadığını' da açıklamıştır. Bu bildiri, herkesin vicdanının doğru kabul ettiği şeye inanma özgürlüğünü tanıması nedeniyle Kilise içerisinde ciddi tartışmalara neden olmuştur.²⁹

B. II. Vatikan Konsilinde Alınan Kararlardaki Önemli Yenilikler

II. Vatikan Konsili'nde, Katolik Kilisesi hem kendini konumlandırması çerçevesinde kendi içinde yaşadığı meselelere hem de dış dünyaya yönelik anlayışında radikal değişikliklere neden olacak kararlar almıştır.³⁰ Burada, söz konusu alınan kararlardan sonuçları itibariyle en önemli olanları konu başlıkları halinde belirtilecektir.³¹

1. İbadetlerin Yerel Dillerde Yapılabilmesi

Papa'nın 22 Ekim 1962'de yaptığı teklif üzerine Konsil'in ilk oturumunda ayinlerin icrası konusu ele alınmıştır. Konu ile ilgili metinler, ayinlerin icrasına dair temel görüşleri incelemekte ve 'inanınların kutlamalara aktif katılımını sağlamayı' teklif etmekte idi. Buna göre, ayinlere iştirak eden inananların 'evharistiya (*messe*) ayininin ilk kısmında ve sakramentlerin icrasında' günlük kullandıkları yerel dillerde katılımları tartışılmış ve *Sacrosanctum Concilium* adlı yasa ile kabul edilmiştir.³² Bu durum, gelenekselciler tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Zira, Protestan Reformu'na karşı toplanmış olan Trento Konsili'nde alınan karara göre 'Katolik Kilisesi'nin ayin dili Latince olarak tespit edilmiştir'.³³

²⁹ İlgili belge için bkz.: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651207_dignitatis-humanae_fr.html.

³⁰ Katolik Kilisesi'nin almış olduğu kararların Kilise tarihi bakımından önemi ile ilgili geniş açıklama için bkz.: Jean-Baptiste Duroselle – Jean-Marie Mayeur, *Histoire du Catholicisme*, Paris 1998, s. 118-123.

³¹ II. Vatikan Konsili'ne alınan kararların dogmatik sonuçları için ayrıca bkz.: Jaroslav Pelikan, *Doctrine Chrétienne et Culture Moderne Depuis 1700*, çev. Pierre Quillet, c.5, Paris 1994, s. 322-332.

³² Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 107.

³³ Bkz.: A. Michel, 'Concile de Trente', *Dictionnaire de la Théologie Catholique*, c.15, s.1414-1508, Paris 1946. Bununla beraber, 7 Temmuz 2007'de Papa XVI. Benedikt yeniden Latince ibadet yapılmasını teşvik eden *Summorum Pontificum* başlığını taşıyan bir *motu proprio* belgesi yayınlamıştır. Ancak, bu karar II. Vatikan Konsili taraftarlarınca şiddetle eleştirilmiştir. Belgede, Latince ayin Katolik Kilisesi'nin 'olağanüstü bir ritüeli' (rite extraordinaire) olarak tanımlanmış ve ancak 'bir grup düzenli kilise cemaati'nin isteği üzerine papazın ayini Latince yapması gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu belge ve konuyla ilgili tartışmalar için için

2. Kutsal Kitabın Dinin Merkezine Yerleştirilmesi

Protestan Reformu'nun Kitab-ı Mukaddes'i yegane otorite (*sola scriptura*) kabul etmesi yönündeki kararına karşı toplanan Trento Konsili'nde, Katolik Kilisesi 'Kilise geleneğine', onun temsilcisi olan Kilise 'kararlarına' vurgu yapmış ve Kitab-ı Mukaddes'in Latince dışında bir dile tercümesini yasaklamıştı. II. Vatikan Konsili'nde kabul edilen *Dei Verbum* yasası ile birlikte, Kutsal Kitabın öneme vurgu yapılmış ve Hıristiyan imanının merkezinde yer aldığı belirtilerek otoritesi öne çıkarılmıştır. Bu karara ve *Gaudium et Spes* yasasına uygun olarak, Kitab-ı Mukaddes'in her hıristiyan tarafından okunması, araştırılması teşvik edilmiş ve bu maksatla çeşitli dillere tercüme edilmesi desteklenmiştir.³⁴

3. Kilise Yönetiminde Papa-Piskoposlar İşbirliğinin Kabulü

Trento Konsili ile birlikte Kilise'nin merkez yönetimi ve Papa'nın mutlak otoritesine vurgu yapılmış, I. Vatikan Konsili'nde bu tutum daha da güçlendirilmişti. Ancak, piskoposların Kilise'nin idaresinin dışında bırakılması çeşitli idari sıkıntıların yaşanmasına ve eleştirilere sebep olmuştur. II. Vatikan Konsili'nde kabul edilen *Lumen Gentium* yasası ve *Christus Dominus* kararı ile birlikte Papa'nın icraatlarını Piskoposlar Kurulu ile istişare ederek yürütmesi karara bağlanmıştır. Bu durum, özellikle Kilise'nin kuruluşundan itibaren var olan 'işbirliğine dayalı' (*collegialité*) yönetim usulüne uygun bulunmuştur. Nitekim, bu maksatla 'Piskoposlar Sinodu' adıyla bir teşkilat kurulmuş ve böylece Papa ile 'yerel Kiliseler' arasında yakın işbirliği tesisinin yolu açılmıştır.³⁵

4. Laiklerin Kilise Misyonuna Aktif Katılımı

Katolikler arasında o güne kadar geçerli olan 'Papa ve piskoposların yönetiminde olan' dar anlamdaki Kilise anlayışından vazgeçilmiş, Kilise'nin misyonunu gerçekleştirmede cemaati ile birlikteliği vurgulanmıştır. *Apostolicam Actuositatem* kararnamesinde ifade edilen bu yaklaşımla, asıl itibarıyla, Kilise içerisindeki din adamı sınıfına mensup olmayan 'laiklerin' Kilise'ye hizmette aktif katılımlarını sağlamak hedeflenmiştir. Zira, katolikler arasında Kilise'ye rahip olarak katılımların azalmasının, böyle bir kararın alınmasında önemli bir etken olduğu belirtilme-

---

bkz.:http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/motu_proprio/documents/hf_ben-xvi_motu-proprio_20070707_summorum-pontificum_lt.html; Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 267.

³⁴ R. Winling, 'Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)', *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 379; Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 99, 106.

³⁵ R. Winling, 'Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)', *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 38; Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 107.

lidir.³⁶

5. Katolik Olmayanlarla İlişkiler ve Ökümenizm

II. Vatikan Konsili'nin aldığı en önemli kararlardan biri, şüphesiz Katolik olmayan hıristiyanları Kilise cemaati içerisinde kabul etmiş olmasıdır. Böylece, 'extra ecclesia non salus' sözü ile ifade edilen 'Kilise dışında kurtuluş yoktur' dogması terk edilmiş olmaktadır. *Lumen Gentium* yasası ile birlikte Katolik olmayan hıristiyanların da kutsallığa ve havariler yoluyla nakledilen hakikate sahip oldukları kabul edilmiştir. Konsil, *Unitatis Redintegratio* kararnameyi yayınlamak suretiyle bir adım daha atarak, söz konusu kiliseler ile 'birleşme yoluna gidilebileceğini' yani ökümenizmi kabul ederek dogmatik esaslarında yeni bir açılım gerçekleştirmiştir.³⁷

Böylece, bir nesil öncesine kadar bir araya geleceklerine ihtimal bile verilmeyen protestan ve ortodoks kiliselerin temsilcileri ile birlikte bir araya gelmiş, onların da gözlemci olarak Konsil toplantılarına katılmalarına izin verilmiş, hakikate sahip oldukları ve Kilise'nin manevi bedeninin bir parçası oldukları kabul edilmiştir.³⁸

6. Hıristiyan Olmayan Dinlerle İlişkiler

Katolik Kilisesi dışında kurtuluşun olmayacağını kabul eden Katolik Kilisesi, *Nostra Aetate* bildirisi ile birlikte Hıristiyanlık dışındaki dinlerin sahip oldukları değerlerin takdir edilmesi gerektiğini kabul etmiş ve ortak noktalara vurgu yapmıştır.³⁹ Bildiride Yahudilik üzerinde özel olarak durulmuş ve 'antisemitizm' reddedilmiştir. Hinduizm ve Budizm dinlerinden de bahsedilmiştir. Müslümanlarla olan münasebeler de değinilen bildiride, onların tek Tanrı inancı, Hz. İbrahim, Hz. Meryem ile ilgili inançları ile ahiret ve kıyamete olan inançlarından, namaz, zekat ve oruç ibadetlerinden bahsedilmiş, haclı seferleri nedeniyle aralarında gerçekleşen husumetin unutulması çağrısı istenmiştir. Bu vesile ile söz konusu dinlerle diyalog yapılması tavsiye edilmiştir.⁴⁰ Bu kararla Katolik Kilisesi, diğer dinlerdeki otantik değerlerin varlığını kabul ederek, hakikatin yegane temsilcisi olduğu iddiasında bulunmamıştır.⁴¹ Bu nedenle, *Nostra Aetate* bildirisi,

³⁶ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, Paris 1993, c.1, s. 357.

³⁷ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, Paris 1993, c.1, s. 357.

³⁸ Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 103.

³⁹ Paul Poupard, 'Concile Vatican II', *Dictionnaire des Religions*, Paris 1993, c.1, s. 357.

⁴⁰ *Nostra Aetate* bildirisinin Türkçe tercümesi için bkz.: Mahmut Aydın, *Monologdan Diyaloga*, Ankara 2001, s. 267-271.

⁴¹ R. Winling, 'Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)', *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 379.

Katolik Kilisesi'nin dış dünyaya açılma kararının en bariz ifadesi olarak kabul edilmiştir.⁴²

7. Din ve Vicdan Özgürlüğü

II. Vatikan Konsili, 'dini özgürlüğü' temel bir esas olarak kabul etmek suretiyle çok esaslı bir karar almıştır. *Dignitatis Humanae* bildirisinde herkesin özgürce hakikati aramakla yükümlü olduğu, bulduğu hakikate özgürce inanması gerektiği ve söz konusu hakikatin gereklerini özgürce yerine getirme hakkı bulunduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle, insanlara bir inancın veya hakikatin zorla kabul ettirilmesinin mümkün olmadığı; hakikatin, kendisini içerdiği doğruluğun gücüyle başkalarına kabul ettireceği karara bağlanmıştır. Bu durum, Katolik Kilisesi'nin insanları zorla hıristiyanlaştırma stratejisinden vazgeçtiğinin de bir ifadesi olarak görülmüştür. Oysa, din ve vicdan özgürlüğünün ne kadar önemli olduğunu ve özgürce inanmanın ne kadar büyük bir değer olduğunu özellikle Komünist Doğu Bloku ülkelerinden gelen Piskoposlar çok iyi biliyorlardı. Nitekim, söz konu bildirisinin kabulünde Prag Başpiskoposu Beran'ın büyük etkisi olduğu bilinmektedir.⁴³

III. Konsil Kararlarının Katolikler Arasındaki Yankısı

Vatikan Konsili ile birlikte Katolik Kilisesi'nde yapılan bu değişiklikler, Katolikler'in büyük çoğunluğu tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Bu durum, özellikle 'Kilise merkezliliği'ni eleştiren ve modern hayatın değerlerini benimseyen Katoliklerin Kilise'ye olan bağlılıklarının ve saygılarının yenilenmesinde ve devam ettirilmesinde şüphesiz önemli bir rol oynamıştır. Ancak, söz konusu kararlar Kilise içerisinde bir yandan 'geleneğe' bağlı olarak bilinenler diğer yandan kimi 'muhafazakarlar' tarafından şiddetle eleştirilecektir. Her iki yaklaşım, Katolik Kilisesi'nin II. Vatikan Konsili ile birlikte geliştirdiği 'açılımdan' rahatsız olmuş, bu kararları Kilise'nin kendi misyonundan sapma olarak değerlendirilmiş ve her fırsatta 'eski geleneğin' yeniden canandırılması için faaliyetlerde bulunmuşlardır. Nitekim, Konsil'de alınan kararların Kilise içerisinde sebep olduğu tartışmalar dikkate alınmış ve konsiller tarihinde ilk defa Konsil kararlarının son paragrafına, alınan kararları kabul etmeyenlerin 'sapkın' ve 'kafir' ilan edileceğini

⁴² Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 106.

⁴³ R. Winling, 'Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)', *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 379; Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 106.

belirten ‘anatema’⁴⁴ maddesi konmamıştır.⁴⁵

1. Gelenekselcilerin Eleştirisi

Katolik Kilisesi içerisinde II. Vatikan Konsili kararlarını en şiddetli eleştirenler, şüphesiz ‘Tradisyonalistler’ olarak da bilinen ‘Gelenekselciler’dir. 1988’de Katolik Kilisesi’nden resmen ayrılan Gelenekselciler’in en önemli özelliği ve ‘muhafazakarlar’dan farkları, II. Vatikan Konsili ile birlikte Katolik Kilisesi’nin doğru yoldan saptığını ‘açıkça’ dile getirmiş olmalarıdır. Eski Dakar Başpiskoposu olan Marcel Lefebvre’in başını çektiği ve ‘Lefebvrist’ler olarak da bilinen Gelenekselciler,⁴⁶ kendilerinin de hazır bulunup altına imza attıkları II. Vatikan Konsili’ni özellikle iki konuda eleştirmektedirler. Onlara göre Konsil, ‘ibadet ve ayin dilinin inananların kendi dillerinde icra edilmesini kabul etme’⁴⁷ ve ‘din özgürlüğünü kabul etme’⁴⁸ kararlarını almakla hata etmiş ve ‘Katolik imanının esasına dokunmuştur’.⁴⁹ Hatta, Marcel Lefebvre’e göre, böyle bir ‘konsilin toplanmasını Kutsal Ruh değil, ancak şeytan ilham etmiş olabilir!’⁵⁰

Onlara göre, *Dignitatis Humanae* bildirisinin kabulüyle birlikte ‘solucan meyvenin içine girmiştir’. Böylece, Kilise hakikatin mutlak temsilcisi olduğu iddiasından vazgeçmiş, relativizme ve sübjektivizme kapı aralamıştır. Aynı şekilde, *Nostra Aetate* ile diğer dinlerle diyaloga girmek ve onlarda ‘hakikat unsurlarının’ varlığını kabul etmek, diğer kiliselerle ökümenizm maksadıyla diyaloga girmek Kilise’nin iki bin yıllık iddiasından vazgeçmesi demektir. Bu, aynı zamanda, Kilise’nin her türlü misyonerlik görevinden de vazgeçmesi anlamına gelmektedir.⁵¹

Gelenekselciler, II. Vatikan Konsili’nde alınan kararların sorumluluğunu ‘Ka-

⁴⁴ Anatema: Kilise tarafından heretiklere ve doğru inancın düşmanları olarak kabul edilenlere karşı verilen Kilise’den dışlama kararı. Bkz.: Michel Feullet, *Vocabulaire du Christianisme*, Paris 2000, s. 7.

⁴⁵ Winling’e göre, Kilise’nin ‘anatema’ ifadesini kullanmamış olması, Konsil’in ruhu olan ‘Kilise dışındaki hıristiyanlarla diyalogu geliştirme ve birliği sağlama’ anlayışı ile uyum içindedir. Bkz.: R. Winling, ‘Voies Nouvelles. Avancées. Vatican II (1945-1965)’, *Les Chrétiens et leurs Doctrines*, edit.: Joseph Doré, Paris 1987, s. 380.

⁴⁶ Konsile katılanlar arasında azınlıkta olan ve Gelenekselciler olarak adlandırılan din adamları şunlardır: Kardinal Ottaviani, Kardinal Ruffini, Kardinal Siri, Piskopos Marcel Lefebvre, Piskopos Carli ve Piskopos Staffa. Geniş bilgi için bkz.: Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 105.

⁴⁷ *Sacrosanctum Concilium Yasası* kararları.

⁴⁸ *Dignitatis Humanae Bildirisi*nde ifade edilen ‘istedikleri hakikati kabul etmede insanların özgür olduğu ve herkesin kabul ettiği hakikate saygı duyulması gerektiği’ yönündeki görüşler.

⁴⁹ Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 107.

⁵⁰ Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 105.

⁵¹ Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 105.

tolik Kilisesi'nin manevi varlığına değil, Kilisesi'nin idarecilerine yüklemektedir. Bu nedenle onlar, eleştiri konusu olan kararlardan geri adım atılmadığı müddetçe, kendilerini söz konusu kararları alanlar ve benimseyenlerle aynı çatı altında bulunamayacaklarını ilan etmişlerdir. Temel olarak, Trento Konsili'nde alınan kararlara yeniden dönülmesini savunan Gelenekselciler, Katolik Kilisesi tarafından şiddetle eleştirilmiş ve 'Kilise cemaatinden atılma' (excommunication)⁵² cezasına çarptırılmışlardır.

2. Muhafazakar Tepki

Konsil'in ilk oturumu olan 'litürjiye' yönelik tartışmalardan itibaren, iki farklı anlayış kendini açıkça hissettirmeye başlamıştır. Bunlar, 'ilerlemeciler'⁵³ (*progressistes*) ile 'muhafazakarlar' olarak iki gruba ayrılmışlar ve konsil boyunca etkilerini hissettirmişlerdir. Muhafazakarlar, II. Vatikan Konsili'nin Katolik Kilisesi geleneğinde yaptığı değişiklikleri prensipte kabul etseler de, Kilise'nin eski merkezîyetçi anlayışının devamından yana olanlar Konsil kararlarını 'yorumlarıyla' eleştirenler arasında yer almışlardır. Katolik Kilisesi'nin 'muhafazakar karakterinin' devamından yana olan bu kesime göre, II. Vatikan Konsili'nde alınan kararlar esas itibarıyla Kilise'nin temel anlayışında bir sapma meydana getirmemiştir. Onlara göre, asıl mesele söz konusu kararların 'yorumu'ndadır. Muhafazakarlara göre, Konsil kararlarının çağdaş 'liberal değerlere' göre yorumlanması, Kilise'nin tarih boyunca 'muhafaza ederek naklettiği' değerlere zarar vermektedir. Bu nedenle, 'çağdaş görünümlü' fakat 'tehlikeli' olan yorumlara ve 'değişikliklere' karşı Katolik Kilisesi'nin 'korunması' gerekmektedir.⁵⁴

Katolik Kilisesi'nin yönetiminde önemli bir güce ve etkinliğe sahip olan muhafazakar anlayış, II. Vatikan Konsili kararlarını 'Kilise geleneğinde yeni bir açılım' olarak değerlendirenlerle mücadele etmiş ve her fırsatta onları şiddetle mahkum etmiştir. Bu konuda, özellikle II. Vatikan Konsili mimarlarından sayılan Alman ilahiyatçı Hans Küng'ün durumu ilginç bir örnektir. II. Vatikan Konsili'nin

⁵² 'Excommunication' olarak fade edilen kavram, dinî cemaatten dışlanma ve atılma anlamına gelmektedir. Ortaçağ'da papalar ve piskoposlar tarafından heretiklere ve 'Kilise'nin düşmanı' kabul edilenlere karşı kullanılmıştır. Kilise cemaatinden atılma ve dışlanma cezasına çarptırılanlar, kilisede icra edilen 'sakramentler'e ve ayinlere (litürji) katılamaz. Bkz.: Michel Feuillet, *Vocabulaire du Christianisme*, Paris 2000, s. 50.

⁵³ Konsile katılan ve 'ilerici' olarak bilinen din adamları şunlardır: Kardinal Liénart, Kardinal Frings, Kardinal Suenens, Kardinal Léger, Piskopos Smet, Piskopos Garrone ve Piskopos Helder Camara'dır. Burada hemen belirtilmelidir ki, 'ilerici'ler arasında en önde yer alan Kardinal Frings'in Konsil esnasında kendisine danışmanlık yapan şahıs, günümüzde Papa XVI. Benediktus olan genç alman ilahiyatçı Joseph Ratzinger'dir. Geniş bilgi için bkz.: Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 104-105.

⁵⁴ Bkz.: Roland Minnerath, *Histoire des Conciles*, Paris 1996, s. 107.

teşkili ve alınan kararlarını Katolik Kilisesi'nin 'çağdaş gelişmelere uyum çabaları' olarak değerlendiren ve bu yönde bir ilahiyat anlayışı geliştiren Hans Küng, bu görüşleri nedeniyle mevcut Kilise yönetiminde söz sahibi olan muhafazakar kesim tarafından 'dini doktrinleri öğretme yetkisinden mahrum edilme' (*missio canonica*) cezasına çarptırılmıştır.⁵⁵

Sonuç

II. Vatikan Konsili kararları, şüphesiz Katolik Kilisesi tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Trento Konsili ile birlikte merkezîyetçi, baskıcı ve otoriter bir döneme giren Kilise, modern dünyanın gerçekleri ile yüzleşmekten kaçınmış ve içten içe çökmeye başlamıştır. Durumun ciddiyetini ve bir an önce tedbir alınması gerektiğini fark eden Papa XXIII. Jean, papa seçilmesinin hemen ardından ökümenik bir konsil toplayacağını ilan etmiştir. Böylece Kilise, modern dünyanın gerçeklerine göre yeniden yapılanmaya gitmenin gereklerini yerine getirme kararı almıştır. Böylece, Kilise'nin idaresi, ayinler, dogmalar, Katolik olmayan hıristiyanlar ve diğer dinlerle münasebetlerin yeniden düzenlenmesi yönünde kararlar alınmıştır.

Söz konusu kararlar, Kilise'ye içinde yaşadığı çağın gerçekleri ile doğrudan yüzleşme fırsatı vermiştir. Alınan kararlar, her köklü değişiklikte olduğu gibi herkesi memnun edememiş, kilise içindeki 'muhafazakar' kesim tarafından şiddetle eleştirilmiştir. Hatta, kimi din adamları alınan kararları 'Katoliklik'ten sapma' olarak değerlendirmiş ve Kilise'den ayrılmıştır. Bunların en önemlilerinden biri 'Lefebvriste'ler olarak da bilinen Gelenekselci harekettir. Katolik Kilisesi'nin almış olduğu kararların Kilise içindeki 'ilerici' görüşe sahip olanlar tarafından gerçekleştirildiği genel olarak kabul edilmektedir. Ancak, Hans Küng gibi, onlar da tam istediklerini elde edemediklerini ifade etmektedirler. Burada, II. Vatikan Konsili'nde önemli katkıları olan Yves Congar'ın 'Ortaya konan eser muhteşem. Ancak, her şey elden geçirilmeyi bekliyor' şeklindeki sözü, herhalde durumu en iyi izah etmektedir.⁵⁶

⁵⁵ Hans Küng'ün II. Vatikan Konsili kararları ve Kilise teşkilatının söz konusu kararları uygulamada gösterdiği isteksizliğe dair eleştirileri için bkz.: Hans Küng, 'Une Grande Espérance Déçue', <http://www.temoigangechretien.fr/journal/article.php?num=3151&catég=Monde>.

⁵⁶ Henri Tincq, *Les Catholiques*, Paris 2008, s. 108.